

Pojem (a myšlení) / Myšlení a pojmy

Pojem musíme chápat jako součást či složku myšlení (tedy nikoli „předmět“ myšlení, pokud je v myšlenkovém výkonu právě funkční; ovšem můžeme také „myslit o pojmu“ či „myslit pojem“, ale pak z pojmu ten „předmět“ děláme, což vůbec neznamená, že pojem sám vskutku „předmětem“ je), ovšem jako součást či složku zvláštní. Jednotu, na kterou se dotazuje Aristotelés, nemůžeme tedy vyvozovat ani z reálného „předmětu“, ani z předmětu intencionálního, nýbrž musí se rodit z myšlení samého. Tak jako Aristotelés zdůrazňuje, že soud (resp. LOGOS APOFANTIKOS, tedy výpověď) je „místem“ pravdy a nepravdy (zase přesněji: kde se „pravdí“, event. „pravduje“, a „lže“ či „klame“), tak můžeme v jisté analogii říci, že LOGOS jakožto pojem (význam), tj. v němž ještě není ani pravdy ani lži či omylu či klamu, se ustavuje a uplatňuje tam, kde může dojít ke shromažďování a sjednocování, ale kde k němu ani dojít nemusí. Tak jako pravda potřebuje nějaký „prostor“ nebo „prostředí“, kde by se mohla ujmout vlády, a tak jako tento prostor je už eo ipso otevřen také omylu a klamu či lži, jež se rovněž spolu s pravdou pokoušejí onen „prostor“ ovládnout a opanovat, tak je tu zapotřebí také jakéhosi „prostoru“ či „prostředí“, kde by se vlády mohl ujmout LOGOS, ale kde by bez LOGU zůstával jen naprostý nebo alespoň částečný chaos. Tímto prostorem je v jistém smyslu myšlení (ovšem tím se ještě zdaleka vše nevyčerpává; bude to však muset být důkladně prozkoumáno). Samo o sobě je myšlení jen posloupností proměnlivých „stavů vědomí“, možné přesněji „aktů myšlení“, jež se objevují, aby hned zase uplývaly (někdy ovšem na této úrovni ještě odmítáme mluvit o „myšlení“, u něhož už jistou organizovanost předpokládáme). A protože to je takový spíše před-myšlenkový chaotický element, je nakloněn se k něčemu přimknout, něco doprovázet, něčím se nechat strhnout a opanovat, zformovat. Proto myšlení zprvu vždy doprovází něco jiného, než je samo. Přimyká se k „zážitkům“ a činí je zážitky „vědomými“; je tak pevně spjato (někdy) s příslušnými zážitky, že se dodatečně zformuje jakousi „náhodou“ i tenkrát, když žádný aktuální zážitek nedoprovází, a pak si jej „vybavuje“, jako by tu byl, stává se vzpomínkou naň, představuje si jej, nechá si jej reprodukovat, zastupuje jeho přítomnost s skrývá tak jeho skutečnou nepřítomnost.

(Písek, 020726-1; upraveno z původního textu – viz: krouž. blok, č. 88-406, dne 29.3.88; Praha, 880329-x.)